

§ 37

Tupakka- ja lääkelain valvontasuunnitelman 2023 toteutumisen arviointi Helsingissä

HEL 2024-000912 T 11 00 03

Päätös

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto päätti hyväksyä esitetyn Helsingin kaupungin ympäristöpalveluiden tupakka- ja lääkelain mukaisen valvontasuunnitelman 2023 toteutumisen arvioinnin.

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto hyväksyi 25.11.2021 (Ylja 250 §) tupakka- ja lääkelain valvontasuunnitelman 2020 - 2024 päivityksen vuodelle 2022 osana ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman 2020 - 2024 päivitystä vuodelle 2022. Tupakka- ja lääkelain mukaisessa valvontasuunnitelmassa ei todettu olevan päivitystarvetta vuodelle 2023. Tässä selvityksessä arvioidaan tupakka- ja lääkelain valvontasuunnitelman toteutumista vuonna 2023.

Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden sekä nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntiluvista peritään vuosittainen valvontamaksu. Helsingin kaupungin ympäristöterveydenhuollon taksa sisältää tupakka- ja lääkelain mukaiset vuosittaiset valvontamaksut.

Esittelijä

yksikön päällikkö
Heidi Öjst

Lisätiedot

Anna Petäjaniemi, ympäristötarkastaja, puhelin: 09 310 32059
anna.petajaniemi(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Ympäristöterveysyksikkö
Etelä-Suomen aluehallintovirasto (Helsingin toimipaikka)

Otteen liitteet

Esitysteksti

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Tupakkavalvonnan toteutuminen vuonna 2023

Tupakka- ja lääkelain mukaisessa valvontasuunnitelmassa vuodelle 2023 suunniteltiin Helsingissä tehtäväksi yhteensä 563 tarkastusta. Tupakkatuotteiden vähittäismyynnin ja tukkumyynnin sekä tupakointitilojen suunnitellut tarkastusmäärät vastaavat Valviran määrittelemiä tarkastustiheyksiä. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea ei ole määritellyt suunnitelmallista tarkastustiheyttä lääkelain perusteella tarkastettaville kohteille. Valvontasuunnitelman mukaisia tarkastuksia tehtiin yhteensä 534 (556 vuonna 2022). Näytteitä ei suunniteltu otettavaksi, eikä niitä myöskään otettu.

Tupakka- ja lääkelain mukaisessa valvonnassa hyödynnettiin vuonna 2020 kehitettyä etätarkastusmallia, jossa toiminnan arviointi tehdään toimijan Questback-kyselyllä lähettämien vastausten ja kuvien perusteella. Vuoden 2023 tarkastuksista 22 % (119) tehtiin etätarkastuksina.

Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden sekä nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntilupia käsiteltiin yhteensä 137.

Asuntoyhteisöjen tupakointikieltohakemuksia käsiteltiin yhteensä 102, joka on lähes sama määrä kuin edellisenä vuonna. Tupakointikieltojen määrän kasvun myötä kieltojen valvontatarve on edelleen lisääntynyt ja valvontaa on myös pyritty tehostamaan. Kieltojen rikkomisen osalta ei ole kuitenkaan vielä ollut tarvetta huoneistojen haltijoihin kohdistuvien määräysten tai uhkasakkojen asettamiseen. Kieltojen valvontatarkastuksia tehtiin 158 (82 vuonna 2022).

Tupakkalain valvonnan painopistealueena 2020–2024 on yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa. Ympäristöpalveluilla oli vuonna 2023 edustaja Helsingin ehkäisevän päihdetyön verkostossa, Savuton Helsinki -verkostossa sekä Helsingin Pakka-toiminnassa (pakkatarjonta- ja pakkaohjausryhmä). Yhteistyöverkostot kokoontuivat 2–4 kertaa vuodessa ja ympäristöpalveluista osallistuttiin 10 yhteistyötapaamiseen vuonna 2023.

Laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten välinen yhteistyö olivat Valviran laatimassa valtakunnallisessa valvontaohjelmassa painopistealueena 2020–2021. Ohjelmakauden 2020–2024 ensimmäisinä vuosina koronapandemia vaikutti valvontaan, minkä takia laittoman kaupan ehkäisyä ja yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa päätettiin Helsingissä jatkaa painopisteenä ohjelmakauden loppuun asti. Yhteistarkastuksia tehtiin vuonna 2023 elintarvikevalvonnan, alkoholivalvonnan, työsuojeluvalvonnan, pelastuslaitoksen, verottajan ja poliisin kanssa.

15.02.2024

Tupakkalain valvonnan painopistealueena on tuotevalvonta ja markkinoinnin valvonta 2022–2024. Tuotevalvontaa tehtiin suunnitelmallisen valvonnan yhteydessä myyntipaikoissa tehdyillä tarkastuksilla. Tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkausten yhdenmukaistamista koskeva sääntely tuli voimaan 1.5.2023. Tuotteiden valvonnassa havaittiin muutoksen jälkeen puutteita vesipiipputupakan pakkausmerkinnöissä kaikilla vesipiipputupakan myyntipaikkoihin tehdyillä tarkastuksilla.

Erikoisliikkeiden internetsivustot ja sosiaalisen median kanavat tarkastettiin markkinoinnin osalta ennen myyntipaikkoihin tehtyjä tarkastuksia.

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea linjasi 4.4.2023, että tiettyjä nikotiinipussivalmisteita ei voida enää luokitella lääkkeiksi. Muutoksen myötä nikotiinipussit tulivat voimakkaasti markkinoille. Tupakkalain alaisten tuotteiden myyntipaikoille annettiin ohjausta ja neuvontaa erityisesti nikotiinipussien mainontaan ja markkinointiin liittyen. Epäilyistä epäkohdista tupakkalain alaisten tuotteiden myyntiin liittyen tuli myös aikaisempaa enemmän yhteydenottoja kuntalaisilta.

Tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden myyntipaikat

Helsingissä on 622 tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden suunnitelmallisen valvonnan piirissä olevaa vähittäis- ja tukkumyyntipaikkaa (tilanne 10.1.2024). Tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden vähittäis- ja tukkumyyntipaikkoihin tehtiin 298 suunnitelmallista tarkastusta tavoitteen ollessa 346 tarkastusta. Tarkastustavoite toteutui 86 %:sesti.

Tupakointitilat

Ympäristöpalveluiden tiedossa olevia tupakointitiloja on Helsingissä 63. Ravintoloihin, joihin on rakennettu erillinen tupakointitila, tehtiin 29 suunnitelmallista tarkastusta tavoitteen ollessa 21. Tarkastustavoite ylittyi.

Yleisötilaisuudet

Aiempina vuosina tupakkalain säännösten noudattamisessa ulkoalueilla järjestettävissä yleisissä tilaisuuksissa havaittujen puutteiden takia oli tarkoituksenmukaista suunnitella tarkastuksia myös ohjelmakaudelle 2020–2024. Yleisötilaisuuksiin suunniteltiin tehtävän neljä tarkastusta ja ne toteutuivat.

Yleiset uimarannat

Tupakkalain muutosten johdosta yleiset uimarannat otettiin vuonna 2022 Helsingissä myös tupakkalain mukaisen suunnitelmallisen val-

vonnan piiriin. Yleisille uimarannoille suunniteltiin tehtävän 2023, 12 tarkastusta ja ne toteutuivat.

Nikotiinivalmisteet

Helsingissä on 363 nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntipaikkaa (tilanne 10.1.2024). Nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntipaikkoihin tehtiin 177 suunnitelmallista tarkastusta tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden tarkastusten yhteydessä tavoitteen ollessa 180 tarkastusta. Tarkastustavoite toteutui 98 %:sesti.

Toteutunut ja laskennallinen työpanos

Valvontasuunnitelmassa vuodelle 2023 henkilöstöresursseja oli kaikkien tupakka- ja lääkelain valvontaan arvioitu käytettävän 3,5 henkilötyövuotta (htv), josta suunnitelmalliseen valvontaan 1,7 htv ja muuhun valvontaan 1,8 htv. Tupakkavalvontaan käytettyä työaikaa on vaikea määritellä tarkasti, koska valvontaa tekevien viranhaltijoiden tehtäviin kuuluu myös muita kuin tupakkavalvonnan tehtäviä. Tupakkavalvontaan käytetyn työajan toteutumisen arviointi perustuukin käytettävissä olevan henkilöstön määrään, tarkastusmääriin sekä päätösten ja selvitystöiden mukaan tehtyyn arvioon.

Henkilöstömuutosten vuoksi suunnitelmalliseen tupakkavalvontaan käytettävissä resursseissa oli vajetta suunniteltuun. Sen sijaan tupakointikieltihakemusten kasvaneen määrän ja annettujen kieltojen myötä kasvaneen valvontatarpeen vuoksi näihin tehtäviin suunnattiin suunniteltua enemmän resursseja. Arvion mukaan toteutunut työpanos yhteensä oli 3,7 henkilötyövuotta. Suunnitelmalliseen tupakka- ja lääkelain mukaiseen valvontaan käytettiin 1,5 henkilötyövuotta. Muuhun tupakkalain mukaiseen valvontaan käytettiin 2,2 henkilötyövuotta.

Tulot tupakkavalvonnasta

Tupakkavalvonnasta saadut tulot olivat 730 212 euroa (744 135 euroa vuonna 2022). Tupakkatuotteiden, nikotiininesteiden ja nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntilupahakemusten sekä nikotiininesteiden vähittäismyyntiä koskevan ilmoituksen ja tukkumyynti-ilmoituksen käsittelystä peritään maksu.

Vuonna 2023 tupakka- ja lääkelain mukaisten vähittäismyyntihakemusten sekä tupakkalain mukaisten tukkumyynti-ilmoitusten käsittelystä perittiin 29 855 euroa (31 290 euroa vuonna 2022). Tupakkatuotteiden, nikotiininesteiden ja nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntilupien haltijoilta sekä tukkumyyntipaikoilta peritään myyntipistekohtainen vuosittainen valvontamaksu, mikä kattaa myös suunnitelmallisen valvonnan. Vuon-

15.02.2024

na 2023 vuosittaisia valvontamaksuja perittiin 642 000 euroa (649 125 euroa vuonna 2022).

Asuntoyhteisöjen tupakointikieltohakemusten käsittelystä perittiin 58 357 euroa (63 720 euroa vuonna 2022).

Esittelijä

yksikön päällikkö
Heidi Öjst

Lisätiedot

Anna Petäjaniemi, ympäristötarkastaja, puhelin: 09 310 32059
anna.petajaniemi(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Ympäristöterveysyksikkö
Etelä-Suomen aluehallintoviras-
to (Helsingin toimipaikka)

Otteen liitteet

Esitysteksti